
EMMI ITÄRANTA
KUUN-
PÄIVÄN
KIRJEET
TEOS

KUUNPÄIVÄN KIRJEET

EMMI ITÄRANTA

KUUNPÄIVÄN KIRJEET

TEOS · HELSINKI

Tämän kirjan kirjoittamista ovat tukeneet
Taiteen edistämiskeskus, Otavan kirjasäätiö, WSOY:n kirjallisuussäätiö,
Suomen kirjailijaliitto, Suomen Kulttuurirahasto, Väinö Tannerin säätiö,
International Writers' and Translators' House, Ventspils, Latvia

© Emmi Itäranta, 2020
Kannen suunnittelu Jussi Kaakinen
ISBN 978-952-363-796-2
Tarvepainettu laitos
Painopaikka Books on Demand

Kaikille kotinsa kadottaneille

PROLOGI

Päiväämätön

Sol,
tämä saattaa olla viimeinen sivu, se, jonka kirjoitan, kun kaikki on jo tapahtunut. Se, jonka revin irti muistikirjan lopusta ja asetan kannen ja kansilehden väliin. Sen ensimmäinen sana on sinun nimesi: siitä tiedät heti, että lauseet tulevilla sivuilla ovat yhtä lailla sinua varten kuin itseäni.

On aamu kaiken jälkeen.

Täältä, missä istun, näen tomunharmaan tasangon ja sen varjoja myötäävät kukkulat, kraatterien paljaat rinteet. Kuun maisema on eloton kuin kiveksi muuttunut meri, jollei lasketa kupolikylän kaukaista hehkua, melkein näkymätöntä. Horisontti kulkee erämaan poikki mustana siveltimenvetona. Yöstä tehdyn taivaan alareunassa kelluu nouseva Maa, rajoiltaan kuulas ja ilmankeveä. Pilvihuurre sen pinnalla on jähmettynyt sinisen ja keltaisen ja ruskean ylle. Se tuo mieleeni talven ensimmäisen kuuran, joka pysäyttää pudonneet lehdet lammen pintaan.

On aivan kuin vihreää näkyisi enemmän kuin eilen. Sen täytyy olla omaa mielikuvitustani. On vielä liian varhaista.

Vaitonaisena Maa kiipeää korkeammalle, virheetön, pyöreä vesipisara, jossa on kaikki: jokainen mennyt päivä ja tuleva. Tältä etäisyydeltä siinä ei näy ainuttakaan arpea. Mi-

nusta näyttää, että jos ojentaisin käteni, voisin silittää sen pintaa, silittää sen uudelleen uneen. Sormiini jäisi veden ja maan himmeä hohde, joka viipyisi, kun myöhemmin nukahtaisin huoneessani käsi posken alla. Kenties herättyäni löytäisin häiveen siitä kasvoiltani, kuin muiston, tai kuivuneen kyyneleen.

Suuren mantereen mutka halkoo merta oikealla, vasemmalla toinen. Siirrän katseeni niistä ylöspäin, kohti Pohjoisnapaa.

Kohdassa, jonka yritän nähdä, on vain pilvien paksua usvaa.

Suljen silmäni ja kuvittelen.

Siellä on alkuilta ja se hetki vuodesta, kun syksy ei ole vielä laskeutunut maisemaan, mutta ilmassa ei enää tuoksu kesä. Kuvittelen metsäkaistaleen, jossa kävelin lapsena. Siellä valo kasvaa vinoon mäntyjen välissä, ja puut ojentavat ohuita sormiaan taivasta vasten. Aurinko houkuttaa yhä tuoksua maahan pudonneista neulasista. Sellaisena haluan paikan muistaa. Valettuna täyteen loppukesän valoa, omaan kultaiseen kehäänsä pysähtyneenä.

Täyttäessäni näitä muistikirjoja sinua varten minulla oli tapana ajatella, että sanat voisivat tuoda sinut luokseni. Että niiden kautta näkisit saman kuin minä: Maan sinisen hehkun ja avaruuden sille piirtämät tarkat rajat, pöydän, jonka ääressä istun, kupin ympärille kiertyneen käteni. Etäisyydet, joita opimme ylittämään yhdessä.

Mutta näkisitkö sittenkään, Sol?

Ajattelen sinut pöydän vastakkaiselle puolelle, katse minuun suunnattuna. Tai ei; katsot ulos seinän levyisestä maisemaikkunasta. Katsot yli alhaalla aukeavan erämaan ja etäällä hehkuvien kupolien, horisontin taakse, pimeyden poikki kohti sinistä vesipisaraa. Sinne sinä katsoisit. Työsi jälkeä.

En pysty näkemään ilmettäsi.

Avaruutta vasten erotan ikkunalasissa heijastuksen, etäisen ja läpikuultavan hahmon, joka kulkee lattian poikki. Hetki on kaikkeuden mittainen.

HUOMAUTUS PÄIVÄMÄÄRÄN JA KELLONAJAN MERKITSEMISTAVASTA DOKUMENTTIKOKOELMASSA *KUUNPÄIVÄN KIRJEET*

Lumi Salon muistikirjamerkintöjen kirjoittamisen aikaan avaruussiirtokunnissa oli yhä laajalti käytössä Maan ajanlasku, jota käytettiin usein rinnakkain Marsin vuosilukujen kanssa. Salo noudatti merkinnöissään yksinomaan Maan ajanlaskua, ilmeisesti siksi, että oli Maasta kotoisin ja se oli hänelle tapa säilyttää side kotiplaneettaansa. Autenttisuuden vuoksi päivämäärämerkinnät on tässä kokoelmassa säilytetty alkuperäisessä muodossaan. Muunnettaessa vuosilukuja järjestelmästä toiseen on muistettava, että Maan vuoden mitta on hieman alle puolet Marsin vuodesta. Vuosi 2168 jaa.[1] vastaa Marsin vuotta 68 Ma.[2]

---

1 Lyhennettä käytettiin Maassa ajanlaskua merkitsemään kulttuureissa, jotka olivat omaksuneet gregoriaanisen kalenterin, joskus toisten järjestelmien rinnalle. Uskonnollisesti neutraalit jaa. (jälkeen ajanlaskun alun) ja eaa. (ennen ajanlaskun alkua) korvasivat jossakin määrin 2000-luvun taitteesta lähtien kristinuskoon sidotut lyhenteet eKr. (ennen Kristuksen syntymää) ja jKr. (jälkeen Kristuksen syntymän) etenkin akateemisessa viitekehyksessä. Arkikäytössä lyhenteet oli useimmiten tapana jättää pois ja merkitä ainoastaan vuoden numero. Käytäntö vastaa Marsin ajanlaskun nykyistä käytäntöä.

2 Ma. = Marsin ajanlaskua. Lyhenne omaksuttiin Marsin siirtokunnissa 20-luvulla Ma. erottamaan Marsin kalenteri Maan vanhasta ajanlaskusta.

Kellonajoista käytetty lyhenne MSA tarkoittaa Marsin standardiaikaa. Koska Marsin vuorokausi on 39 minuuttia ja 35 sekuntia pitempi kuin Maan, tätä oli kellonajoissa tapana merkitä lisäämällä +-merkki puolenyön jälkeen, kunnes uusi vuorokausi alkoi alusta, esim. 00.00+37.

Marsin ja Maan ajanlaskut eriytyivät toisistaan Inanna-kaudella. Tällä ajanjaksolla lähes kaikki siirtokunnat Maan kiertoradan sylinterikaupunkeja lukuun ottamatta omaksuivat Marsin ajanlaskun.

Sen jälkeen, kun uuden yhdentymisen aika käynnistyi aurinkokunnassa Marsin vuonna 94, kaikkialla yhtenäisen ajanlaskujärjestelmän käyttöönottoa on ehdotettu muutamia kertoja. Ehdotus ei kuitenkaan toistaiseksi ole saanut riittävästi kannatusta Aurinkoneuvostossa.

I

I'm packing my spacesuit
and I'm taking my shit and moving to the Moon
where there are no rules

– Janelle Monáe, 'Sally Ride'

A. Al-Shamir & M. Chen (toim.): *Shallow: 2000-luvun poplyriikkaa. Osa 1*. New York II: Moonage Press 2104.

1

25.2.2168
Pitkänmatkan tähtialus jossakin Jupiterin ja Marsin välillä

Sol,
tyhjän muistikirjan laaja avaruus aukeaa edessäni, kun käännän ensimmäisen sivun esiin ja kirjoitan nämä sanat. Edellinen kirja tuli täyteen eilen, se vihreäkantinen, jonka annoit minulle syntymäpäivälahjaksi. Kirjoitin viimeiset lauseet takakannen sisäpuolelle. Käärin kirjan sinulta saamaani bambuhuiviin ja työnsin sen matkalaukkuuni vaatteiden alle odottamaan hetkeä, jolloin voin painaa sen käteesi. Mutta vielä on kirjoitettavaa, ennen kuin tapaamme taas.

Anna minun valmistaa kaikki sinua varten, Sol: rakentaa näyttämö ja avata esirippu, jotta voit ajatuksissasi asettua viereeni ja olla kanssani tässä hetkessä. Sanoit kerran, että kirjoittaminen on matkaamista äärettömien etäisyyksien taakse. Näillä sanoilla siirrän sinut luokseni ajan ja paikan poikki.

Kuvittele syvä mustuus seinän takana.

Kuvittele siinä kimaltavat himmeät ja joskus harvoin kirkkaat pisteet, kuin harvaan putoava sade, jonka sydämeen tämä alus on matkalla. Kuvittele aluksen humisevat moottorit, jotka työntävät sitä kohti Marsia, kuvittele avaruuden upottava hiljaisuus.

Kuvittele hytin kapea vuode, johon kutsun sinut kanssani. Noin: asetu viereeni, laske pääsi olkapäätäni vasten ja seuraa kynäni liikkeitä. Tyhjä paperi on kuin valkoinen lakana tai odottava iho, sille kirjain kirjaimelta piirtyvä kertomus kuin rakastetun kosketus.

Ziggy nukkuu vuoteen jalkopäässä raidalliseksi kiepiksi käpertyneenä ja kuorsaa vaimeasti. Ääni eroaa kehräyksestä niin selvästi, ettei niitä voi sekoittaa toisiinsa. Ziggyn oranssinpunaiset kolmiokorvat osoittavat seinää kohti, leuka nojaa tassuihin ja toisinaan tassut nytkähtelevät unen lankojen liikuttelemina.

Auki taitetulla sivupöydällä, joka on tuskin tätä muistikirjaa suurempi, odottaa illalliseni, aluksen halvimmasta kanttiinista haettu metallikulhollinen keittoa. *Herkullista kuumana tai kylmänä*, luki hyllyn digitaalinäytössä. Olen syönyt vastaavia kulhollisia riittävän monta tietääkseni, ettei kumpikaan pidä paikkaansa (ja pystyn kuulemaan kakomisrefleksisi, kun tuoksu tavoittaa nenäsi).

Oletko tässä, Sol?

Olet: voin tuntea iholtasi huokuvan lämmön. Ziggyn kuorsaus taukoaa hetkeksi, kun se aistii painosi patjalla. Siirrän jalkaani hiukan, lähemmäs sinua.

Nyt, kun istut mukavasti, haluan kertoa sinulle Europasta.

Ensimmäisenä päivänä kuusi viikkoa sitten seisoin Europan pinnalla, korkealle jääkerroksen ylle kurkottavassa tornissa ja katselin kohti Maata. En nähnyt muuta kuin Jupiterin suunnattoman kiekon ja sen takana kiiluvat tähdet. Jos olisin pyyhkäissyt maksurannekettani jossakin tornin pyöreitä seinämiä kiertävistä teleskoopeista ja katsonut okulaariin, olisin saattanut erottaa kalvakan sinisen täplän

AURINKOKUNTA on ihmisen valtakunta, jonka kaivokset, tehtaat ja viljelmät hyödyntävät taivaankappaleita uuraasti ja järjestelmällisesti. Siirtokuntien väliset luokkaerot tuntuvat perheissä ja tuntemattomien välillä: Maasta pois päässeet eivät halua sinne takaisin.

LUMI SALON puoliso Sol ei saavu jälleennäkemiseen eikä seuraavaankaan tapaamiseen, rikosta epäillään, eikä perhe osaa tai halua kertoa mitään. Vaillinaisen tiedon varassa Lumi joutuu etsimään Solia muistikirjan sivuilla, sanoin, ja vieläkin syvemmältä, parantajien maailmasta, vaikka monet suhtautuvat Lumin ammattiin skeptisesti. Mihin Sol on kadonnut, mihin sekaantunut? Kuka hän oikeastaan on?

KUUNPÄIVÄN KIRJEET näyttää synkkyydessäkin uskomattoman kauniin avaruuden ja osoittaa, miten kieli voi kurkottaa kohti jotain mennyttä ja yhteistä, kotia. Mikä on liian kaukana – minkä voimme vielä pelastaa?

”Kuunpäivän kirjeet lumoaa lukijansa”
– Helsingin Sanomat

84.2
ISBN 978-952-363-796-2